

УДК 633.35

Код UPOV: LENSS_CUL

Методика

проведення експертизи сортів сочевиці харчової (*Lens culinaris* Medik.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Lens culinaris* Medik.

2. Необхідний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння для одного закладу експертизи має становити 500 г або 10 000 насінин.

2.3 Насіння має бути здорове, не уражене хворобами, не пошкоджене шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 *Тривалість експертизи.* Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли. За необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 *Місце експертизи.* Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 *Умови проведення експертизи.* Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 *План експертизи.* Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин $0,45 \times 0,25$ м.

3.5 *Метод дослідження.* Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип

виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, кількість квіток);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності, використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зі 100 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або

дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано такі ознаки:

- Сім'ядолі: забарвлення (ознака 1);
- Рослина: антоціанове забарвлення (ознака 3);
- Квітка: забарвлення паруса (ознака 12);
- Суха насінина: кількість кольорів (ознака 23);
- Суха насінина: основне забарвлення шкірки (ознака 24);

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів сочевиці харчової

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) PQ	Сім'ядолі: забарвлення VS L 1	оранжеве	1	Lentillon rosé d'hiver, Rozovaya
		зеленувато-жовте	2	Anicia, Mariette, Petrovskaya 4/105
		зелене	3	Petrovskaya zelenozjornaya
2. (+) PQ	Рослина: габітус VS 3	прямий	1	Petrovskaya 4/105
		напівпрямий	3	Anicia
		розлогий	5	Cheephlic 7/76
3. (*) QL	Рослина: антоціанове забарвлення VS 3	відсутнє	1	PSE 2
		наявне	9	Anicia, Lentillon rosé d'hiver
4. (*) QN	Рослина: за висотою (під час цвітіння) VS/MS 5	низька	3	Lentillon rosé d'hiver
		середня	5	Anicia, Cheephlic 7/76
		висока	7	Mariette, Petrovskaya 4/105
		дуже висока	9	Vehovskaya
5. QN	Рослина: інтенсивність галуження VS 3	слабка	3	Vehovskaya
		помірна	5	Cheephlic 7/76
		сильна	7	
6. (+) PQ	Листок: форма VS 3	еліптична	1	Talinskaya 88
		яйцеподібна	2	Petrovskaya 4/105
		прямокутна	3	Vehovskaya
7. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 3	слабка	3	Vehovskaya
		помірна	5	Anicia
		сильна	7	Lentillon rosé d'hiver, Petrovskaya zelenozjornaya
8. QN	Листок: кількість листочків MS 4	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	Anicia, Lentillon rosé d'hiver
9. QN	Листочок: розмір MS 4	малий	3	Santa
		середній	5	Anicia
		великий	7	Lentillon rosé d'hiver
10. QN	Суцвіття: кількість квіток на вузлі MS 5	одна	1	
		одна або дві	2	
		дві	3	Lentillon rosé d'hiver
		дві або три	4	Anicia, Petrovskaya 4/105
		три	5	Dora, Flora
		більше трьох	6	PSE 2

1	2	3	4	5
11. QN	Квітка: розмір MS 5	малий середній великий	3 5 7	Petrovskaya 4/105
12. (* PQ	Квітка: забарвлення паруса VS 5	біле рожеве блакитне	1 2 3	PSE 2 Azer
13. QL	Квітка: фіолетові смуги на парусі VS 5	відсутні наявні	1 9	Anicia, Lentillon rosé d'hiver
14. QL	Квітка: фіолетові смуги на крилах VS 5	відсутні наявні	1 9	Anicia, Lentillon rosé d'hiver <i>Lens culinaris ssp. macrosperma</i>
15. QN	Біб: інтенсивність забарвлення (перед збиральною стиглістю) VS	слабка помірна сильна	3 5 7	Mariette Anicia, Lentillon rosé d'hiver
16. QN	Біб: кількість насіннєвих зачатків MS 6	переважно один один або два переважно два два або три переважно три	1 2 3 4 5	Anita, Tina Lentillon rosé d'hiver Anicia
17. (* PQ	Біб: забарвлення за збиральною стиглістю VS 7	жовте зелене	1 2	Anicia, Lentillon rosé d'hiver
18. (* QN	Біб: за довжиною (без дзьобика) (як для 17) MS 7	короткий середній довгий	3 5 7	Anicia, Lentillon rosé d'hiver Mariette
19. QN	Біб: за шириною (як для 17) MS 7	дуже вузький вузький середній широкий	1 3 5 7	Lentillon rosé d'hiver Anicia
20. (+ PQ	Біб: форма верхівки (як для 17) MS 7	заокруглена від заокругленої до загостреної загострена	1 2 3	Anicia, Lentillon rosé d'hiver
21. (* QN	Суша насінина: за шириною MS 7	дуже вузька вузька середня широка дуже широка	1 3 5 7 9	Lentillon rosé d'hiver Anicia Mariette

1	2	3	4	5
22. (*) PQ	Суша насінина: профіль у поздовжньому розрізі VG 7	еліптичний	1	Petrovskaya 4/105
		широкоеліптичний	2	PSE 2
23. (*) QN	Суша насінина: кількість кольорів VG 7	один	1	Grisette, Lentillon rosé d'hiver
		два	2	Anicia
		більше двох	3	
24. (*) PQ	Суша насінина: основне забарвлення шкірки VS 7	біле	1	PSE 2
		зеленувато-жовте	2	Anita, Petrovskaya 4/105, Pisarevska velkozna
		зелене	3	Anicia, Petrovskaya zelenozjornaya, Tina
		рожеве	4	Rosovaya
		вохристе	5	Lentillon rosé d'hiver
		чорне	6	Nigricans
25. (+) PQ	<u>Лише для сортів з двома і більше забарвленнями шкірки.</u> Суша насінина: тип орнаментції VG 7	плямистий	1	Naryadnaya 3
		крапчастий	2	
		мармуровий	3	Petrovskaya 4/105
		комбінований	4	
26. (*) QN	Суше насіння: маса MS 7	дуже мала	1	Lentillon rosé d'hiver
		мала	3	Anicia, Azer
		середня	5	Anita, Petrovskaya 4/105
		велика	7	Mariette, Petrovskaya 6, Tina
		дуже велика	9	Vehovskaya
27. (*) QN	Час цвітіння MS 5	дуже ранній	1	
		ранній	3	Anicia, Anita, Tina
		середній	5	Mariette, Petrovskaya 4/105
		пізній	7	
		дуже пізній	9	Lentillon rosé d'hiver
28. QN	Час достигання MS 7	ранній	3	Cheephlic 7/76
		середній	5	Petrovskaya 4/105
		пізній	7	
		дуже пізній	9	Lentillon rosé d'hiver

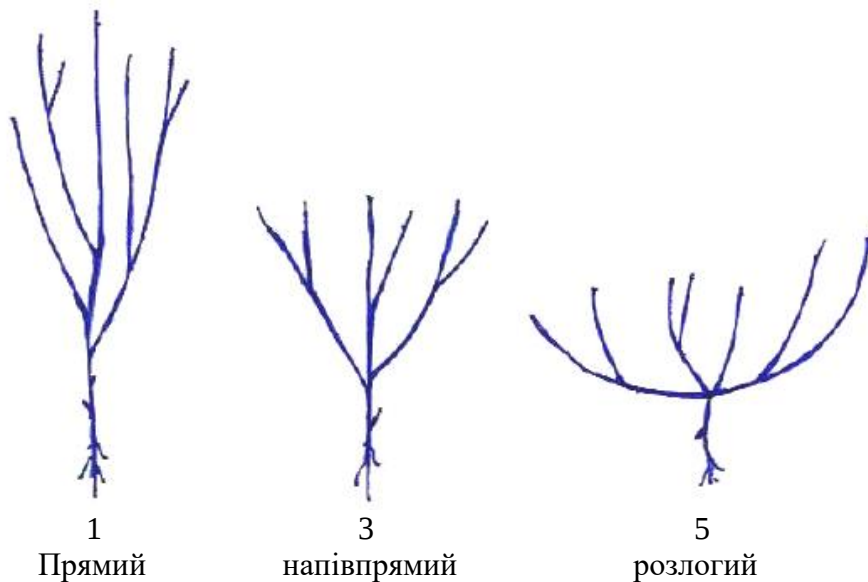
8. Пояснення до Таблиці ознак сортів сочевиці

Фази росту й розвитку рослин, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку рослин
1	Проростання
2	Ріст паростка
3	Вегетативний ріст рослини
4	Бутонізація
5	Цвітіння
6	Формування бобів
7	Повне досягання бобів і насіння

8.1. Пояснення або ілюстрації до окремих ознак

До 2. Рослина: габітус.

До 6. Листок: форма.

До 20. Біб: форма верхівки (за збиральної стиглості).

1

Заокруглена

2

від заокругленої до загостреної

3

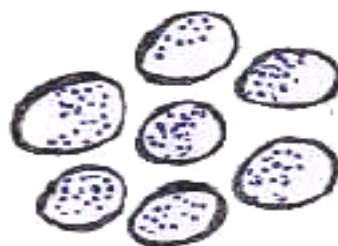
загострена

До 25. Лише для сортів з двома і більше забарвленнями шкірки. Суха насінина: тип орнаментатії.

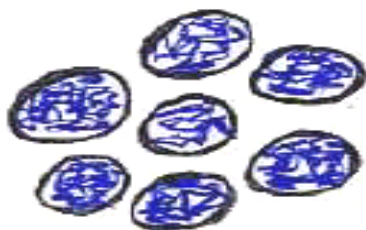
1

Плямистий

2

крапчастий

3

мармуровий

4

комбінований

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Lentil (*Lens culinaris* Medik.) (TG /210/1, UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 21 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg210.pdf